

Analizat legjislative, institucionale dhe praktike të situatës aktuale mbi menaxhimin e mbetjeve

Tiranë, Nëntor 2021

Përmbajtja

Informacion i Përgjithshëm

Gjendja aktuale e infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve plastike nga familjet

Gjendja aktuale e infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve plastike nga kompanitë/industrinë

Kapacitetet për riciklimin e mbetjeve plastike në vend

Tregu për materialet e riciklueshme në Shqipëri

Kapacitetet për rikuperimin e energjisë së mbetjeve plastike në vend

Kapaciteti për krijimin e vendgrumbullimeve të pastra/higjienike në vend

Përshkrimi i kërkesave ligjore për bashkitë dhe kompanitë lidhur me mbetjet plastike dhe menaxhimin e tyre

Si është i përfshirë sektori privat në menaxhimin e mbetjeve plastike

Kërkesat, masat, aktivitetet dhe iniciativat më të rëndësishme ligjore që kontribuojnë në parandalimin dhe minimizimin e mbetjeve plastike

Sistemet e depozitimit/kthimit për kontejnerët e ripërdorshëm të pijeve

Gjendja aktuale e kontrollit të TBM të mbetjeve plastike

Situata aktuale e ESM për mbetjet plastike në vend

Referencat

Shkurtesa

ALL	Leku Shqipëtar
SHSHR/ARA	Shoqata Shqiptare e Riciklimit
EQL/CEE	Europa Qëndrore Lindore
VKM/DCM	Vendim i Këshillit të Ministrave
PZP/EPR	Përgjegjësi e Zgjeruar e Prodhuesit
MSHM/ESM	Menaxhim i Shëndetshëm Mjedisor
DLP/HDPE	Densitet i Lartë i Polietilenit
DUP/LDPE	Densitet i Ulët i Poliatilenit
NJQL/LGU	Njësia e Qeverisjes Lokale
PLDU/LLDPE	Polietilen Linear me Densitet të Ulët
MNK/MSW	Mbetjet e ngurta Komunale
PET/PET	Polietilen Tereftalat
PP/PP	Polipropileni
PVC/PVC	Klorur polivinil
PS	Polistireni
TBM/TBM	Lëvizja Ndërkufitare
TVSH/VAT	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar
WEEE	Mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike

Informacion i Përgjithshëm

Programi i Granteve të Vogla (SGP) mbi Mbetjet Plastike është pjesë e projektit “Veprime të mëtejshme për të adresuar mbetjet plastike bazuar tek Konventa e Bazelit” (BRS-Norad-2), financuar nga Agjencia Norvegjeze për Bashkëpunim dhe Zhvillim (Norad) përmes Agjencisë Sllovaqe të Mjedisit.

SGP për Mbetjet Plastike synon të përmirësojë menaxhimin e mbetjeve plastike në Shqipëri përmes rritjes së njohurive, kapaciteteve dhe angazhimit ndërmjet vendimmarrësve dhe palëve të tjera të interesuara, mbi kontrollin e lëvizjes ndërkufitare (TBM) dhe menaxhimin e shëndetshëm mjedisor (ESM) të mbetjeve plastike në përputhje me Konventën e Bazelit, në veçanti me Amendamentet e Konventës së Bazelit mbi mbetjet plastike. Nga këtu bazohen edhe rezultatet e projektit "Mbetjet detare dhe mikroplastika: Të promovojmë mirëmenaxhimin e mbetjeve plastike duke parandaluar dhe minimizuar gjenerimin e tyre" (projekti BRS-Norad-1).

Objektivi specifik i projektit aktual është avancimi lidhur me menaxhimin e mbetjeve plastike në përputhje me parimet dhe procedurat e Konventës së Bazelit në shtatë vende të rajonit të Europës Qendrore Lindore. Projekti synon të bëjë vlerësimin fillestar dhe të ofrojë mbështetje për përshtatjen ligjore dhe kornizën institucionale për të siguruar ESM-në e mbetjeve plastike, si dhe për të përcaktuar dhe planifikuar masat e duhura, për të promovuar parandalimin dhe minimizimin e mbetjeve plastike brenda politikave dhe strategjive kombëtare.

Objektivi kryesor është analiza e situatës aktuale në menaxhimin e mbetjeve nga këndvështrimi legjislativ, institucional dhe praktik.

Dokumenti i mëposhtëm jep një pasqyrë të gjendjes aktuale të infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve plastike nga familjet (të dhënat e disponueshme të marra nga gjenerimi i mbeturinave komunale/bashkiake, vendgrumbullimet, riciklimi, skemat e klasifikimit dhe infrastruktura në vend, shërbimi i ofruar për qytetarët dhe bizneset); gjendjes aktuale të infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve plastike nga kompanitë/industrinë; kapacitetet për riciklimin e mbetjeve plastike në vend dhe praktikat mjedisore të menaxhimit të mirë; tregut për materialet e ricikluara brenda vendit; kapaciteteve për rikuperimin e energjisë së plastikës; për nivelin e pastërtisë në vendgrumbullimet e mbetjeve; kërkesat ligjore në vend.

Dokumenti përshkruan gjithashtu kërkesat ligjore në nivel kombëtar dhe vendor për aktorë të ndryshëm lidhur me mbetjet plastike, menaxhimin e tyre dhe lëvizjen ndërkufitare. Strategjitë dhe legjislacioni nuk mund të zbatohen nëse lëmë mënjanë sektorin informal, prandaj dokumenti paraqet organizimin brenda sektorit së bashku me masat, aktivitetet dhe iniciativat, zbatuar ato për parandalimin dhe minimizimin e mbetjeve plastike në Shqipëri.

E fundit, por jo më pak e rëndësishme, dokumenti analizon ofrimin e sistemeve të depozitimit/kthimit për kontejnerët e ripërdorshëm të pijeve ose çdo sistemi tjetër kthimi që ka të

bëjë me produktet plastike, nëse ato janë operojnë siç e kërkon ligji dhe cilat janë hapat për zhvillimin e mëtejshëm.

Gjendja aktuale e infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve plastike nga familjet

Plastika përbën një material të krijuar nga njeriu dhe ofron përfitime të mëdha materiale gjatë gjithë periudhës kur përdoret. Megjithatë nga ana tjetër mbetjet plastike mund të krijojnë rrezik serioz për ekosistemin dhe shëndetin e njeriut. Përmes mungesës së grumbullimit, riciklimit ose rikuperimit të veçantë, prania e mbetjeve plastike dhe hedhja e mbeturinave është kthyer në një çështje shqetësuese në mbarë botën.

Në ditët e sotme, plastika përbën një nga komponentët më të mëdhenj të mbetjeve që riciklohen në Shqipëri. Ka një shumëllojshmëri të gjerë të mënyrave sesi riciklohet plastika dhe në këtë sferë tregu po rritet. Megjithatë, shumica e plastikës pas konsumit përfundon deri në landfille të hapura dhe vetëm një pjesë e vogël riciklohet siç duhet. Shqipëria gjatë viteve të fundit ka shënuar rritje të mbetjeve të krijuara, ndërsa ka hapësirë për përmirësim në metodat që përdoren për menaxhimin e tyre. Menaxhimi i mbetjeve bëhet 100% në të gjitha zonat urbane dhe deri në 65% në zonat rurale. Mbetjet depozitohen kryesisht në venddepozitime të caktuara nga Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore. Infrastruktura e grumbullimit është e dobët pasi numri i kontejnerëve është shpesh i pamjaftueshëm. Pajisjet që mbledhin mbetjet (kontejnerë dhe kamionë) nuk përputhen me standardet dhe kërkesat evropiane duke kërkuar rinovim dhe zëvendësim të vazhdueshëm.

Ndarja e mbetjeve në burim nuk është një praktikë e zakonshme në Shqipëri. Shumica e konsumatorëve hedhin ambalazhimet e pijeve (qelqin, plastikën, aluminin) dhe materiale të tjera ambalazhimi me lloje të tjera të mbetjeve. Si rezultat, mbetjet janë të përziera dhe të vështira për t'u ndarë. Është e rëndësishme që të gjitha llojet e plastikës të klasifikohen dhe mbahen jashtë kontaminimit (përzjerjes me mbetjet e tjera) për të garantuar cilësinë dhe vlerën e tyre për tregun. Sfida e riciklimit qëndron në klasifikimin e llojeve të ndryshme të plastikës për të përmbushur nevojat e tregut ndërkombëtar në aspektin e riciklimit. Shihet si tepër e nevojshme që të vendosen kërkesa që diferencojnë ambalazhet komunale (shtëpiake) nga ato jo komunale (industriale, tregtare), megjithatë në këtë aspekt ka pasur mangësi. Për më tepër, nuk ka rregulla të qarta se si do të financohet grumbullimi i mbetjeve dhe cili do të jetë raporti i përgjegjësisë mes prodhuesve, organizatave dhe qeverisjes vendore.

Deri më tani, përveç disa skemave pilot, nuk ka një skemë të ndarjes së mbetjeve që të zbatohet në shkallë të gjerë në Shqipëri. Zakonisht, autoritetet vendore përdorin sistemin bazë të grumbullimit të mbetjeve duke përdorur kamionët dhe kontejnerë çeliku/plastikë kryesisht në zonat urbane. Në përgjithësi, ka mungesë kontejnerësh për mbledhjen e mbeturinave dhe ata ekzistues janë në gjendje të keqe. Frekuenca e grumbullimit të mbetjeve dhe koha e qëndrimit, është shumë e ndryshueshme. Mbetjet e grumbulluara transportohen në vendgrumbullime ose

venddepozitime pa ndonjë trajtim paraprak. Në nivel vendor kompanitë që mbledhin dhe transportojnë mbetjet, janë kompani private kontraktuese, të cilat zgjidhen me tender publik dhe funksionojnë normalisht sipas kontratave me kohëzgjatje nga tre deri në pesë vjet. Një pjesë e bashkive/komunave sigurojnë shërbimet e grumbullimit të mbeturinave përmes kompanive të tyre. Zakonisht, sistemet lokale të grumbullimit të mbetjeve në Shqipëri vuajnë nga ofrimi joefektiv i shërbimeve për shkak të zonave të shpërndara të shërbimit, si edhe efektiviteti i dobët i funksionimit të kamionëve dhe ekipeve të punës.

Shumica e bashkive/komunave nuk janë në gjendje të mbulojnë shpenzimet e tyre dhe duhet të zbatojnë metodologjinë e kostove dhe tarifave e cila është miratuar tre vjet më parë. Për shkak të mungesës së burimeve financiare, zbatimi i një skeme të veçantë grumbullimi mbetet një sfidë për autoritetet vendore. Për më tepër, ngritja e një sistemi të duhur të klasifikimit në mbështetje të sistemit të ndarjes së mbetjeve mund të rrisë kostot e grumbullimit të mbetjeve të ricikluara. Bazuar në buxhetet aktuale bashkiake dhe burimet hyrëse, shtuar këtu mungesën e burimeve financiare shtesë, investimi dhe funksionimi i skemave të tilla duket pothuajse i pamundur.

Ndërkohë, disa kompani riciklimi kanë marrë gjithashtu iniciativa për të lehtësuar shërbimet e grumbullimit diferencial dhe për të inkurajuar ndarjen e mbetjeve në burim kryesisht për ata që merren me këtë lloj biznesi. Për të rritur ndërgjegjësimin e publikut dhe për të mundësuar grumbullimin e sasive më të mëdha të materialeve për riciklim, ata kanë prezantuar kontejnerë të rinj me ngjyra për ndarjen e mbetjeve të letres dhe plastikës por edhe vende grumbullimi pranë qyteteve kryesore. Megjithatë në nivel qytetar kjo nismë nuk ka qenë e suksesshme. Në qytetet e mëdha ndodh një ndarje dhe grumbullim informal i materialeve për riciklim. Kjo bëhet kryesisht nga grupe joformale që pastrojnë mbeturinat në rrugë në kërkim të lëndëve të riciklueshme të cilat më pas shiten. Riciklime të tjera joformale ndodhin në vendet e depozitimit ku grupe të paautorizuara kërkojnë metale, plastikë, letër dhe dru.

Krahas pamjaftueshmërisë financiare, pengesave dhe boshllëqeve të tjera që i pengojnë autoritetet vendore për të menaxhuar një skemë efektive të ndarjes së mbetjeve janë, ndër të tjera, mungesa e eksperiencave dhe aftësive. Po ashtu një arsye tjetër është që qytetarët nuk janë mësuar të ndajnë mbetjet në burim.

Aktualisht në Shqipëri janë rreth 70 kompani private riciklimi që grumbullojnë dhe përpunojnë lloje të ndryshme mbeturinash, përkatësisht skrap metali, letër, plastikë, tekstile, vajra, mbetje të kujdesit shëndetësor, bateri dhe goma të përdorura. Përveç kësaj, më shumë se 12.000 mbledhës individualë informalë mbledhin mbetjet nga kazanët dhe ua shesin ricikluesve (referim për dokumentin e politikave mbi menaxhimin strategjik të mbetjeve).

Për shkak të mungesës së ndarjes së mbetjeve në burim, grumbulluesit dhe kompanitë individuale hasen me vështirësi në gjetjen e mbetjeve të pastra dhe të ndara. Shumica e mbetjeve të riciklueshme vijnë kryesisht nga zonat urbane dhe pjesërisht nga sektori industrial. Megjithëse,

mbetjet plastike duhet të ndahen më parë ato përzihen me mbetje të tjera organike në kosha plehrash ose në vendgrumbullime.

Burimi kryesor i financimit të shërbimeve për menaxhimin e mbetjeve bashkiake në Shqipëri janë tarifatat vendore për mbetjet që u vendosen qytetarëve dhe financimi i granteve të ofruara si subvencione nga buxheti i shtetit ose fondet që njësitë e qeverisjes vendore (NJQV) mund të marrin nëpërmjet programeve të ndryshme të huaja.

Tarifatat e grumbullimit të mbetjeve, të njohura si “Tarifa e Pastrimit”, vendosen nga pushteti vendor, cilësuar si ligji për taksat vendore. Tarifatat e mbetjeve vendore u ngarkohen çdo vit nga bashkitë, drejtpërdrejt familjeve, bizneseve dhe industrive për trajtimin e sasisë së mbetjeve që ata gjenerojnë. Këto tarifa janë të ndryshme për secilën bashki dhe nuk janë të përcaktuara sipas nevojave lokale financiare për zbatimin e politikës kombëtare mbi menaxhimin e mbetjeve. Ato janë në thelb të ulëta, me ndonjë përjashtim, dhe shkalla e arkëtimit të tyre bie nën 50% në nivel kombëtar.

Tarifatat e mbetjeve mbulojnë vetëm pastrimin e qytetit, grumbullimin, transportin dhe depozitimin e mbetjeve urbane në venddepozitimet përkatëse dhe pothuajse gjysma e nevojës financiare subvencionohet nga të ardhura të tjera vendore ose transferta qeveritare. Ato nuk mbulojnë asnjë rikuperim të mbetjeve (përfshirë rikuperimin e plastikës), mbikëqyrjen ose kujdesin pasues të vendeve të depozitimit. Nisur nga mungesa e burimeve të financimit në nivel lokal, sistemi aktual tarifor bashkiak nuk është i mjaftueshëm për financimin e aktiviteteve të veçanta të grumbullimit dhe klasifikimit të mbetjeve. Me ligj, mbetjet që nuk janë të bashkive mbeten përgjegjësi e vetë prodhuesit, prandaj nuk ka asnjë tarifë/taksë për këto lloje mbetjesh.

Ka shumë pak studime dhe asnjë metodologji kombëtare që të mbështesë autoritetet vendore për të llogaritur shumën që duhet të vendosin si tarifë pastrimi sipas nevojave të bashkive. Shqipëria ndjek legjislacionin e BE-së për mbetjet dhe ka avancuar me legjislacionin mbi harmonizimin e mbetjeve kombëtare. Ajo është palë e konventave të ndryshme në kuadrin e mbrojtjes së mjedisit. Draft-amendamenti i ligjit “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve” i cili parashikohet të miratohet në vitin 2022, kërkon ndalimin total të të gjitha llojeve të qeseve plastike. Shërbimet e menaxhimit të mbetjeve do të duhet të rrisin tarifatat vetëm në zonat urbane përgjatë gjithë territorit të bashkisë.

Paketa e politikave e propozuar për të arritur objektivat qendrore, të përcaktuara në dokumentet kryesore, përbëhet nga veprimet e mëposhtme:

- Zbatimi i Përgjegjësisë së Zgjeruar të Prodhuesit (EPR)
- Formalizimi i sistemit të grumbullimit të mbetjeve të ricikluara
- Prezantimi i skemave 3-R
- Sistemi financiar dhe rregullator i bazuar në EPR

- Krijimi i një sistemi monitorimi për procesin e rikuperimit dhe riciklimit
- Ndërgjegjësimi Publik/Pjesëmarrja e Komunitetit

Gjendja aktuale e infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve plastike nga kompanitë/industrinë

Industria e riciklimit është një nga aktorët më të rëndësishëm në menaxhimin e mbetjeve. Riciklimi në dhe më vete është ndoshta mjeti më i rëndësishëm dhe më i njohur për reduktimin e mbetjeve, zhvilluar përmes një zinxhiri procesesh që përfshin ndarjen në burim, përzgjedhjen dhe përpunimin, duke çuar në reduktimin e një mase të konsiderueshme mbetjesh që hidhen në landfille. Riciklimi ka përparuar në krahasim me disa vite më parë, duke qenë se janë krijuar kompani që grumbullojnë metale, plastikë, qelq, letër dhe i riciklojnë ato më pas. Mbledhja dhe menaxhimi ka filluar edhe për llojet e tjera të mbetjeve. Edhe pse përpjekjet për ndarjen në burim kanë qenë të shpeshta, ato nuk kanë dhënë asnjë rezultat pozitiv. Kjo për shkak të mungesës së plotë të infrastrukturës dhe ndërgjegjësimit publik.

Industria e riciklimit është e pranishme në Shqipëri dhe po organizohet/zvillohet në kuadër të Shoqatës së Ricikluesve Shqiptarë (ARSH). Rreth 70 kompani private po merren me riciklimin e një game të gjerë mbeturinash, kryesisht prej metali skrap. Aktivitetet e tyre kryesore përfshijnë mbledhjen dhe përpunimin e llojeve të ndryshme të mbeturinave, përkatësisht metali skrap, letër, plastikë, tekstile dhe goma të përdorura.

Për sa i përket vendndodhjes, ofruesit e shërbimeve të riciklimit po përhapen kryesisht në të gjithë korridorin Tiranë-Durrës, ku ndodhet tregu/industria kryesore dhe zonat e mëdha urbane të lokalizuara duke qenë më pak e përhapur në zonat jugore (Korçë, Elbasan, Berat dhe Gjirokastrë) dhe pjesën veriore, pranë korridoreve të transportit me vendet fqinje. Megjithatë, kompanitë kryesore kanë gjithashtu mbledhës të varur ose bashkëpunojnë me mbledhës të pavarur që punojnë në gjithë vendin.

Kapacitetet e riciklimit të mbetjeve plastike në vend

Kuadri ligjor në Shqipëri ka specifikuar se përgjegjësit kryesorë për organizimin dhe grumbullimin e veçantë të mbeturinave në nivel bashkiak janë autoritetet vendore. Në fakt, deri më tani ata kanë dështuar të përmbushin detyrat e tyre për arsye të ndryshme, duke përfshirë kapacitetet dhe burimet e pamjaftueshme financiare, të ardhurat e pakta, paaftësia dhe pamundësia për të krijuar skema të veçanta të arkëtimit ose zbatojnë kërkesat ligjore. Për më tepër, bashkitë kanë mungesë ekspertësh mjedisor të specializuar mbi çështjet e mbetjeve. Analiza e ciklit aktual të produktit plastik tregon se cikli është i fragmentuar; sektorët e

prodhimit dhe shitjeve me pakicë nuk janë të interesuar për minimizimin ose rikuperimin e plastikës, si edhe nuk ka asnjë detyrim financiar për të paguar (tarifa për peshë mbetjesh).

Prandaj, analizat dallohen nga zgjidhja e problemeve, gjë e cila në vetvete mbështetet vetëm në përgjegjësinë e autoriteteve vendore, që mesa duket janë të paaftë për të trajtuar vetë sistemin aktual të menaxhimit. Me mungesën e mjeteve financiare nga ana e autoriteteve lokale për vendosjen e sistemit të ndarjes së mbetjeve, zgjidhja e vetme për ndarjen e plastikës (burimi kryesor për sektorin e riciklimit) mbetet sektori informal i cili në vetvete është joefikas dhe i pambrojtur. Sistemi i të ardhurave nuk kontribuon për rikuperimin e plastikës, por vetëm për sigurimin e grumbullimit të mbetjeve bazë të përziera dhe pastrimit të rrugëve.

Në procesin e përpunimit, plastika e rikuperuar kalohet përmes një linje përpunimi (ekranuar manualisht dhe mekanikisht, i pastruar nga mbeturinat dhe papastërtitë, i shkrirë, i filtruar) dhe në fund formësohet në paleta, që përbën lëndën e parë për produktet e reja plastike. Më pas materiali i papërpunuar përdoret brenda vendit ose paketohet për eksport. Shqipëria ka disa objekte për riciklimin e plastikës, shumica prej tyre janë fabrika të vogla dhe të mesme që prodhojnë produkte vendase si pantofla, tuba, qese plehrash dhe tregu etj.

Tregu i materialeve të ricikluara në vend

Importuesit dhe prodhuesit e ambalazheve plastike janë të detyruar të paguajnë një taksë kombëtare për ambalazhimin e plastikës. Megjithatë, aktualisht taksat e produktit nuk përdoren për financimin e mbledhjes së veçantë dhe klasifikimin e mbetjeve të ricikluara ose për përpunimin dhe trajtimin përfundimtar të tyre. Ato transferohen në buxhetin e shtetit pa asnjë kontribut për qëllime mjedisore.

Industria e riciklimit në Shqipëri ka qenë e përhapur përgjatë dekadës së fundit dhe një nga vështirësitë kryesore është se kompanitë përballen me paaftësinë për të siguruar cilësinë dhe sasinë e nevojshme të mbetjeve plastike në tregun e brendshëm, ndërsa importi i materialeve plastike aktualisht është i ndaluar. Kapacitetet e tyre përpunuese janë shumë më të mëdha në krahasim me sasinë e prodhuara nga tregu i brendshëm dhe cilësia e inpueteve është e izoluar. Duke u përballur me një treg të pazhvilluar riciklimi, kompanitë e riciklimit përjetojnë cënueshmëri dhe pasiguri për të ardhmen.

Nuk ka të dhëna të plota për objektet që operojnë në Shqipëri dhe kapacitetin e tyre prodhues, por nga Shoqata Shqiptare e Riciklimit për vitin 2019, të dhënat e siguruar tregojnë se në 32 objekte rreth 1250 persona janë të punësuar në sektor dhe kapaciteti i instalimit është 41.540 ton/muaj me vlerë 243 milionë euro.

Viti	Nr. i kompanive të regjistruara në SHSHR	Forca e Punës	Kapaciteti i produktit të instaluar	Vlera e Tregut Milionë Euro
------	--	---------------	-------------------------------------	-----------------------------

			(Ton/Muaj)	
2019	32	1,249	41,540	243.2

Kapacitetet për rikuperimin e energjisë së mbetjeve plastike në vend

Shqipëria ka instaluar dhe ka në funksion dy impiante WtE me një kapacitet maksimal të kombinuar 340 t/d mbetje urbane. I treti është në ndërtim e sipër dhe do të shtojë kapacitetet shtesë 920 t/d. Duke marrë parasysh se fraksioni i mbetjeve plastike është rreth 12% e sasisë totale, sasia e plastikës që mund të hyjë në WtE është $1260 \text{ t/d} * 12\% = 151.2 \text{ ton}$.

Kapaciteti për krijimin e vendgrumbullimeve të pastra/higjenike në vend

Në Shqipëri janë funksionale vetëm katër landfille sanitare dhe po ndërtohen dy të tjera + 3 pjesë bimësh WtE. Katër landfille sanitare funksionojnë në Bajkaj/Sarandë, Bushat/Shkodër, Maliq/Korçë dhe Sharrë/Tiranë ku të gjitha kanë një kapacitet prej 902.4 t/ditë; dy të tjera janë në ndërtim e ndodhen konkretisht në Vlorë dhe Berat. Dokumenti i politikave strategjike të menaxhimit të mbetjeve parashikon një landfill sanitar për çdo zonë rajonale ku do mblidhen mbetjet, që do të thotë 10 në total.

Përshkrimi i kërkesave ligjore për komunat/ bashkitë dhe kompanitë lidhur me mbetjet plastike dhe menaxhimin e tyre

Për të parandaluar, reduktuar dhe ricikluar materialet plastike, kërkohet që të zhvillohen politikat e duhura, instrumentet politike dhe kapacitetet, si edhe të rritet ndërgjegjësimi. Do të ishte gjithashtu e rëndësishme për ekonominë lokale dhe kombëtare që të hartoheshin dhe zbatoheshin politika të tilla, duke krijuar po ashtu sisteme riciklimi në mënyrë që të nxitet sipërmarrja dhe partneriteti publik - privat, dhe të krijohen më shumë vende pune. Kuadri i politikave në lidhje me mbetjet ka bërë disa përparime. Për sa i përket aspektit juridik mbi përgatitjen e kornizës për mbetjet, është vënë re përpjekja për pajtueshmëri me direktivat dhe rregulloret e BE-së, megjithatë zbatimi i kësaj kornize ligjore mbetet një sfidë.

Dokumenti i politikës strategjike të menaxhimit të mbetjeve është një nga dokumentet më të rëndësishme dhe thelbësore në fushën e mbetjeve që synon të hyjë nga ekonomia lineare në atë qarkulluese. Strategjia do të shërbejë si një mekanizëm për të lidhur të gjithë aktorët dhe operatorët e përfshirë në këtë cikël me qëllim përmbushjen e objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm, për të parandaluar dhe reduktuar ndikimet negative në shëndetin e njeriut, duke realizuar mbrojtjen e mjedisit dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Një tjetër dokument

kryesor është Plani kombëtar sektorial i menaxhimit të mbetjeve, në të cilin janë parashikuar investimet e ardhshme në infrastrukturën e mbetjeve.

Legjislacioni në lidhje me paketimin e mbetjeve

- Ligji nr. 10.431/2011 “Për mbrojtjen e mjedisit” i ndryshuar,

Qëllimi është mbrojtja e mjedisit që realizohet duke ruajtur burimet natyrore, përmes kursimit, përdorimit efikas dhe ripërdorimit, riciklimit dhe rikuperimit të mbetjeve.

-Ligji nr. 10.463/2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, i ndryshuar,

Qëllimi i këtij ligji është mbrojtja e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve dhe garantimi i menaxhimit të duhur mjedisor të mbetjeve nëpërmjet:

- Parandalimit dhe minimizimit të mbetjeve, ose reduktimit të ndikimeve negative nga mbetjet duke aplikuar një sistem të integruar të menaxhimit të mbetjeve
- Përmirësimit dhe efikasitetit të përdorimit të tyre

Reduktimi i ndikimeve të përgjithshme negative nga përdorimi i burimeve. Pikat kryesore në ligj janë si në vijim:

- Mbetjet kategorizohen sipas Katalogut të Mbetjeve të BE-së
- Përcaktohen rolet e qeverive kombëtare, rajonale dhe vendore, duke përfshirë përgjegjësitë dhe kërkesat për zhvillimin e mbetjeve rajonale dhe lokale të planeve të menaxhimit
- Adresohen rrjedhat e shumta të mbetjeve dhe menaxhimi i “mbeturinave të ngurta” dhe “mbetjeve të rrezikshme” që janë të integruara në një ligj
- Përcaktohet baza ligjore për përgjegjësinë e prodhuesit për një numër rrymash mbetjesh
- Ndalohet importi i mbetjeve të rrezikshme
- Shtohen kërkesat për paketim (sipas Direktivës së Paketimit të BE-së 94/62/EC).

Prodhuesit e ambalazhit prodhojnë (ose nxjerrin në treg) paketimin në përputhje me të gjitha kërkesat thelbësore të përcaktuara nga VKM nr.177, duke përfshirë kërkesat e aneksit II, që janë plotësisht në përputhje me Direktivën 2004/12/KE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të datës 11 shkurt 2004 që amendon Direktivën 94/62/KE për paketimin dhe mbetjet e paketimit – siç thuhet nga Këshilli, Komisioni dhe Parlamenti Evropian.

-Ligji nr.8977, datë 12.12.2002 “Për sistemin tatimor në Republikën e Shqipërisë”

Ky ligj vendosi një taksë për kontejnerët plastikë për lëngjet, të tilla si shishet dhe kanaçet, për të produktet e prodhuara brenda vendit dhe produktet e importuara, p.sh. pije joalkoolike, ujë, qumësht, nënprodukte të qumështit, vaj dhe detergjentët.

Importuesit dhe prodhuesit që janë pjesë e sektorit të riciklimit, si çdo njësi biznesi, përgatisin deklarata vjetore të të ardhurave të tatueshme, sipas formularit të përcaktuar dhe të miratuar në Direktivën e Ministrisë së Financave. Deklarata vjetore duhet të dorëzohet tek autoritetet tatuese deri më 31 mars të vitit pasardhës. Përveç kësaj, importuesit dhe prodhuesit e materialeve të riciklueshme, sikurse edhe të tjera njësi tregëtare në Shqipëri paguajnë tatimin mbi vlerën e shtuar (TVSH). Si rrjedhojë, duhet të dorëzohet një raport gjatë 14 ditëve të para të muajit të ardhshëm. Gjithashtu, firmat janë të detyruara të dorëzojnë a) librat e tyre të shitjeve dhe blerjeve deri në datën 5 të muajit të ardhshëm.

Importuesit dhe prodhuesit e ambalazhimeve plastike janë të detyruar të paguajnë taksën kombëtare për ambalazhimin e plastikës. Megjithatë, taksat e produktit nuk përdoren aktualisht për të financuar aktivitete që lidhen me mbetjet dhe që janë në përgjegjësinë e autoriteteve vendore. Taksa zbatohet për të gjitha produktet plastike kur ato importohen veçmas, dhe kur materiali plastik është të paktën 51% e vëllimit të paketimit të përgjithshëm me të cilin paktohen produkte të tjera, të klasifikuara ato në kapituj, tituj, nëntituj dhe kode të tjera tarifore.

Ligji dallon dy lloje tarifash:

1. Për produktet e importuara: 100 lekë/kg - kjo taksë mblidhet nga doganat në momentin kur kryhet një import
2. Për industrinë vendase të riciklimit: 50 lekë/kg.

Sistemi tatimor në Shqipëri zbatohet në nivel kombëtar dhe lokal. Para vitit 2008, sistemi tatimor, ishte pjesë e shumë ligjeve dhe rregulloreve dhe u zbatua nga disa institucione të pakoordinuara, të cilat krijuan konfuzion mbi ndarjen e përgjegjësive për mbledhjen e taksave. Situata u përmirësua me Ligjin për Taksat Kombëtare të vitit 2008, i cili u përpoq të thjeshtonte sistemin tatimor Shqipëtar, duke ulur numrin e taksave indirekte kombëtare nga 23 në 7 përmes transformimit të taksave të tjera në tarifa.

Taksat e drejtpërdrejta mjedisore (d.m.th. ato ku baza e llogaritjes është vëllimi i emetimeve që prodhon një aktivitet) nuk përdoren në Shqipëri. Deri më tani, autoritetet shqiptare nuk kanë qenë në gjendje të përdorin këtë instrument edhe për llojet më të zakonshme të ndotjes (si ndotja e ujit shkarkimet ose emetimet në ajër).

Taksat indirekte mjedisore (d.m.th. ato që vendosen për produkte ose inpute specifike) përdoren në Shqipëri. Ato përfshijnë taksat për benzinën, gazin dhe naftën, automjetet dhe shishet plastike. Taksa e ambalazhimit plastik për lëngje është a) 1 lekë për copë për ambalazhet me kapacitet 1,5 litra ose më pak b) 2 lekë për copë për pako për ambalazhimet me kapacitet më të madh se 1.5 litër.

Kjo taksë mblidhet nga administrata tatimore ku produktet paktohen dhe magazinohen në ambalazhe plastike ose të prodhuara nga plastika e ricikluar në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Për ambalazhet plastike të prodhuara brenda vendit, taksa paguhet në momentin kur produktet shiten me kupon tatimor. Prodhuesit që kërkojnë paketim duhet të kërkojnë faturën dhe dëshminë e pagesës së taksave të paketimit nga importuesi ose prodhuesi. Çdo muaj një prodhues që kërkon paketim duhet të deklarojë stokun tatimor në zyrën e taksave, përndryshe taksa duhet të paguhet për të gjithë artikujt e shitur.

-Vendim nr.177, datë 6.3.2012 “*Për ambalazhet dhe mbetjet e paketimit*”

Ky vendim detyron prodhuesit e ambalazheve të krijojnë një sistem rimbursimi që promovon grumbullimin e mbetjeve të paketimit dhe përdorimin e paketimeve që nuk përmbajnë substanca të rrezikshme. Ai synon të minimizojë sasinë e mbetjeve të paketimit që gjenerohen nga produktet dhe synon të sigurojë ripërdorimin dhe rikuperimin e paketimit.

-Vendim i Këshillit të Ministrave (VKM) Nr.418, datë 25.06.2014 “*Grumbullimi i ndarë i mbetjeve në burim*”

Qëllimi i këtij vendimi është përcaktimi i afateve dhe masave për të diferencuar grumbullimin e mbetjeve dhe për të reduktuar sasinë e mbetjeve që do të depozitohen, duke:

1. Optimizuar grumbullimin e mbetjeve
2. Siguruar grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim
3. Promovuar ripërdorimin e produkteve
4. Përgatitur aktivitetet e ripërdorimit
5. Përmirësuar cilësinë e riciklimit të mbetjeve

Subjekt i këtij vendimi është zbatimi i grumbullimit të diferencuar të mbetjeve letër / karton, metal, plastikë dhe qelq. Rastet e shkeljes së dispozitave të VKM Nr.418/2014, nëse nuk përbëjnë një vepra penale, i nënshtrohen sanksioneve të parashikuara në ligjin “*Për mbrojtjen e mjedisit*”. (Nr.10431, 9.6.2011) dhe Ligjit Nr. 10463, datë 22.09.2011 “*Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve*”.

Si përfshihet sektori informal në menaxhimin e mbetjeve plastike

Sektori informal, i dominuar kryesisht nga komuniteti rom (92%), numëron rreth 12.000 mbledhës individual joformalë të cilët luajnë një rol të rëndësishëm për riciklimin e mbetjeve të grumbulluara duke përbërë në këtë formë burimin apo industrinë kryesore të riciklimit në Shqipëri. Pavarësisht mundësive për punësim, situata aktuale tregon se këta njerëz priren të jenë të papajisur, të patrajtuar dhe pa marrëveshje formale me blerësit e mbetjeve. Grumbulluesit individualë dhe bizneset informale janë subjekt i rreziqeve për shëndetin e njerëzve dhe subjekte të aksidenteve për shkak të kushteve të këqija të punës. Po ashtu ata preken të parët nga dështimi i tregut ose rënia e çmimit të mbeturinave (kryesisht kanaçe që ata i mbledhin për ti shitur më pas).

Sektori informal sikurse e përmendëm edhe pak më sipër numëron rreth 12.000 mbledhës individualë informalë (të quajtur mbledhës të mbeturinave) që mbledhin mbetjet nga kazanët dhe vendgrumbullimet për t'ua shitur ato më pas ricikluesve ose pikave të grumbullimit zakonisht të pozicionuara pranë qyteteve kryesore. Edhe pse nuk ka të dhëna zyrtare (të dhëna statistikore), një pjesë e madhe e pikave të grumbullimit funksionojnë edhe në mënyrë joformale dhe disa prej tyre janë pjesë e rrjeteve të grumbullimit që kontrollohen nga kompanitë e riciklimit.

Megjithatë, sektori informal luan rol kyç në menaxhimin e mbetjeve, veçanërisht përmes analizave legislative, institucionale dhe praktike që i bëhen situatës aktuale për sa i përket grumbullimit informal të menaxhimit të mbeturinave dhe riciklimit të mbetjeve të riciklueshme. Sektori i riciklimit ofron mundësi punësimi për punëtorët e pakualifikuar dhe të papunët. Në fakt, sektori informal në Shqipëri dominohet kryesisht nga komuniteti rom (92%), të cilët janë të regjistruar si të papunë. Situata aktuale tregon se këta punëtorë prirën të jenë të papajisur, të patrajnuar, dhe pa marrëveshje formale me blerësit. Mbledhësit individualë dhe informalë janë subjekt i rreziqeve shëndetësore dhe aksidenteve për shkak të kushteve të këqija të punës dhe janë vulnerabël ndaj dështimit të tregut ose rënies së çmimeve.

Kërkesat, masat, aktivitetet më të rëndësishme ligjore ose nismat që kontribuojnë në parandalimin dhe minimizimin e mbetjeve plastike

Projekte të ndryshme kanë kontribuar në parandalimin e mbetjeve plastike, në përputhje me kriteret dhe masat e përcaktuara në legjislacion.

a. *Projekti mbi Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve dhe Parandalimin e Mbetjeve Detare në Ballkanin Perëndimor* financuar nga qeveria gjermane përmes projektit GIZ është një nga projektet që kontribuon në minimizimin e mbetjeve plastike. Qëllimi i përgjithshëm i projektit është të forcojë kapacitetet e autoriteteve lokale dhe atyre kombëtare në aspektin e menaxhimit të mbetjeve dhe ekonomisë qarkulluese të vendeve të Evropës Juglindore për të reduktuar rrjedhjet dhe shkarkimin e mbeturinave në Detin Mesdhe.

Rezultatet e pritshme për popullsinë e Shqipërisë, lidhen me përmirësimin e menaxhimit të mbetjeve dhe reduktimin e rreziqeve mjedisore, veçanërisht për popullsinë që jeton në zonat pranë detit Adriatik.

b. Në dokumentin studimor *“Evidentimi i potencialit të ekonomisë blu në Shqipëri”* është analizuar ndotja nga mbeturinat detare. Objektivi i këtij studimi, ndër të tjera, është të identifikojë sfidat që vijnë nga ndotja plastike detare dhe të shqyrtojë zgjidhjet e mundshme. Infrastruktura e mbetjeve është e pamjaftueshme për të mbuluar të gjithë vendin. Përveç këtyre boshllëqeve, nuk ka ndarje të mbetjeve në burim, dhe zbatimi i përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit nuk është vendosur. Pjesa më e madhe e mbetjeve bashkiake, përfshirë këtu

ambalazhet plastike/mbeturinat hidhen në vendgrumbullime ekzistuese, në grykat e lumenjve ose liqeneve.

c. *Projekti CirculaMare* ndaj mjedisit, i mbështetur nga GIZ International dhe i financuar nga Alliance Stop Plastic po ndërmerr një analizë të detajuar mbi vendgrumbullimet e materialeve të mbetjeve plastike, të praktikave dhe tendencave ekzistuese të menaxhimit të mbetjeve plastike. Qëllimi kryesor është të arrihet një kuptueshmëri më e mirë dhe të realizohet identifikimi i boshllëqeve dhe barrierave për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve plastike sikurse edhe zonat e mundshme për ndërhyrje në bashkitë e Shkodrës, Lezhës, Tiranës dhe në Porti e Durrësit.

Shqipëria duhet të zhvillojë instrumente efektive dhe efikase për të përdorur më pak, ripërdorur dhe ricikluar më shumë. Kjo mund të realizohet në shumë mënyra: Përmes masave të bazuara tek tregu për ndryshimin e sjelljes së konsumatorëve dhe prodhuesve dhe materialeve që ata përdorin, si edhe për ta bërë riciklimin ekonomikisht më shumë tërheqës. Për ta bërë riciklimin ekonomikisht tërheqës, gjëja kryesore është të fokusohemi tek i gjithë procesi riciklues me qëllim riciklimin me cilësi të lartë dhe ruajtjen e vlerës së plastikës gjatë riciklimit. Përmirësimi i riciklimit të plastikës do të kërkojë transformim në gjithë procesin nga prodhimi i lëndëve të para, dizajni i produktit, grumbullimi, përpunimi, riciklimi, deri tek tregu i materialeve dytësore. Disa nga masat që promovojnë qarkullimin mund të përfshijnë që kostua e vendgrumbullimit dhe djegies të jetë në përputhje me koston e riciklimit; duke futur taksat dhe tarifatat e produkteve dhe për të dekurajuar konsumin e produkteve të caktuara; skemat e rimbursimit të depozitave; duke bërë prodhues përgjegjës si financiarisht ashtu edhe nga ana logjistike për trajtimin e mbetjeve, duke vendosur dhe zbatuar tarifa dhe gjopa të larta për hedhjen e mbeturinave. Të gjitha këto masa do të ndihmonin për të dekurajuar sjelljet që rezultojnë në dëmtim të mbetjeve plastike në mjedis.

Kostot e menaxhimit të mbetjeve mund të optimizohen me investime në inovacion dhe teknologji për të zvogëluar, zëvendësuar, ripërdorur, ricikluar dhe riprodhuar. Shqipëria duhet të kalojë në politika që kanë në fokus përdorimin e stimujve ekonomikë parë kjo si hapi i parë parandalues, për të qenë në gjendje më pas të arrijë objektivat e veta për vitin 2035.

Sistemet e depozitimit/kthimit për kontejnerët e ripërdorshëm të pijeve

Plastika gjen përdorim të gjerë në shumë produkte jo vetëm në Shqipëri por edhe në shumë vende të tjera të botës. Rrjedhimisht, materialet plastike mund të gjenden kudo brenda vendgrumbullimeve bashkiake në nivel lokal edhe brenda Rrymës Prioritare të Mbetjeve në nivel kombëtar në vendgrumbullimet qendrore. Materialet plastike të buta përdoren gjerësisht në paketim (p.sh. shishet e pijeve të gazuara, kapakët, shishe shampo), në industri, fibrat e qilimave, dhe në mallra jo të qëndrueshme (p.sh. çanta mbeturinash, gota, pajisje mjekësore). Shumica e produkteve të konsumit kanë jetë të shkurtër dhe përfshijnë qeset plastike për blerje dhe

mbështjellëset për ushqime si buka, frutat dhe perimet. Në përgjithësi, këto janë bërë nga polietileni me densitet të ulët (LDPE) ose polietileni me densitet të lartë (HDPE).

Materialet plastike më të qëndrueshme dhe të ngurta përdoren gjerësisht në industrinë e makinave, mbeturinat nga sektori i ndërtimit dhe mobiljet prandaj mund të gjenden lehtësisht brenda kësaj kategorie mbetjesh. Produktet e konsumit të bëra nga plastika e ngurtë mund të kategorizohet në produkte me jetëgjatësi të shkurtër dhe jetëgjatësi të gjatë. Më së shumti me jetëgjatësi të shkurtër përfshihen paketimet e produkteve të tilla si shishet e përdorura për pijet - polietileni tereftalat (PET); qumësht - HDPE; produkte pastrimi - polipropileni (PP) dhe HDPE; tabaka ushqimore - PP; tenxhere - PP. Artikujt plastikë me jetëgjatësi të madhe janë përgjithësisht pjesë e produkte të tillë si: TV, frigoriferë, pjesë makinash, etj.

Katalogu Shqiptar i Mbetjeve është një ekuivalent me Katalogun Evropian të Mbetjeve. Shqipëria gjithashtu ka një listë të gjelbër sipas Aneksit IX të Konventës së Bazelit. Legjislacioni shqiptar për mbetjet klasifikon llojet kryesore të plastikës sipas kodit të tyre të identifikimit (1-9) dhe sipas simboleve të tyre, të dhëna si më poshtë:

Llojet kryesore të plastikës dhe kodi i identifikimit:

Simboli	Kodi Identifikues	Lloji i plastikës dhe përdorimi i tyre
PET	1	Polyethylene terephthalate (p.sh shishet soda)
HDPE	2	Polietilen me densitet të lartë (p.sh. Kanë qumështi)
PVC	3	Polivinil Klorid (p.sh. tubat për tubacione)
LDPE	4	Polietilen me densitet të ulët (P.sh. cantat prej rrobe)
PP	5	Polipropilen (Të brendshmet)
PS	6	Polistiren (p.sh. paketimi “i kikirikëve”)
LLDPE	7	Polietileni linear me densitet të ulët

Në Shqipëri nuk ka të dhëna zyrtare në dispozicion lidhur me përbërjen e mbetjeve plastike brenda në nivel lokal ose brenda vendgrumbullimeve prioritare të mbetjeve në nivel kombëtar. Të dhënat e cituara në dokumentet strategjike për menaxhimin e mbetjeve, sikurse edhe në këtë raport, janë vlerësimet e bëra për projekte të ndryshme dhe jo vlerësime periodike nga pushtetet vendore apo agjencitë kombëtare.

Mbetjet nga paketimet identifkohen si komponenti më i madh i materialeve plastike që krijohet pas konsumit të produkteve, në nivel të BE-së (rreth 40%) por edhe në Shqipëri. Identifikimi i qartë i vëllimit të plastikës që është në përdorim dhe qarkullon në treg është tepër i nevojshëm për të krijuar një ide mbi vëllimin e mbetjeve të prodhuara. Megjithatë, ky lloj informacioni nuk disponohet në Shqipëri.

Paketimi i mbetjeve mund të klasifikohet në dy grupe kryesore:

a) Paketim plastik i lehtë: Përfshin të gjitha llojet e qeseve plastike, filmave, gotave, materialet ambalazhuese dhe mbulesat etj.

b) Ambalazhi plastik i pijeve dhe ujit - Ky lloj materiali përmban të gjitha llojet e shisheve bërë nga plastika, dhe paketimet Tetra Packs. Për të qenë sa më të saktë, llojet e plastikës mund të ndahen në katër grupe: a) Ambalazhim për pije dhe ujë, b) Ambalazh me peshë të lehtë, c) WEEE, dhe d) Mbetje të tjera të ngurta.

Për shkak të mungesës së kapaciteteve ricikluese në Shqipëri, vëllimet për paketimin e pijeve dhe ujit, WEEE dhe mbetje të tjera të ngurta nuk mund të konsiderohen realiste. Aktualisht, nuk ka të dhëna të disponueshme, por edhe të dhënave ekzistuese u mungon saktësia pasi nuk ka informacion të mjaftueshëm nga tregu me pakicë dhe me shumicë. Vetëm qelqi dhe pjesërisht plastika japin një tregues drejt kushteve reale të tregut.

Klasifikimi dhe përdorshmëria e mbetjeve të paketimit

Llojet e Plastikës	Përkufizimi	Shembuj
Plastic Films (LDPE)	Materialet e përdorura të bëra nga filma plastikë	Çanta, çanta transportuese
Shishe Plastike e përzier (HDPE)	Ambalazh i përdorur, i ngurtë i bërë nga plastika, volum ≤ 5 litra, me përjashtim të shisheve PET	Pije - detergjent – pastrues për shtëpinë
Shishe PET	Paketim i përdorur, i ngurtë i bërë prej polietileni tereftalat, vëllimi ≤ 5 litra, 98 % shishe, PET, transparente Maksimumi 2 % pako të tjera të qëndrueshme dimensionale të bëra prej PET	pije-, detergjent- dhe pastrues shtëpie në shishe

Gota (PP, PS)	Ambalazhe të përdorura, të ngurta prej plastike, vëllimi ≤ 1 litër	Gota kosi
Polistireni i zgjeruar (EPS)	Ambalazhe të përdorura të kokërrzuar, polistireni i bardhë i zgjeruar	Styropor
Plastikë e përzier	Artikuj të përdorur, të bërë nga plastika që janë tipike për paketim (PE, PP, PS, PET)	
Letra dhe përbërja e saj		
Paketim i lëngshëm bord (LPG)	Ambalazhet e përdorura të përbëra nga materialet e kartonit që përbëhen nga karton / polietileni / alumin/polietileni për mbushjen e produkteve të lëngshme dhe produkteve të pasticërisë	Qumësht, lëng, ushqim në karton (Paketë Tetra Pack)

Për të përmbushur objektivat e riciklimit dhe rikuperimit të Strategjisë Kombëtare për Mbetjet dhe për t'u pajtuar me kërkesat ligjore të vendosura me VKM nr.418, datë 26.06.2014 “Për arkëtimin e veçuar të mbetjeve”, autoritetet vendore janë të detyruara të prezantojnë skema të reja të grumbullimit të veçantë. Skemat e ndarjes së mbetjeve përbëhen nga një sistem me tre kosha me kode ngjyrash të sugjeruara si më poshtë:

- E gjelbër- për mbetjet organike të kompostueshme
- Blu- për materialet e thata të riciklueshme, duke përfshirë plastikën
- Gri ose e zezë - për mbetje të tjera të përziera urbane

Shishet e bëra prej plastike, së bashku me shishet e qelqit, kanaçet metalike dhe paketat Tetra përdoren zakonisht për paketimin e pijeve. Aktualisht, nuk ka një sistem dedikuar grumbullimit gjithëpërfshirës për këtë lloj paketimi. Mbetjet e përziera hidhen në kosha nga konsumatorët. Duke qenë se koshat janë lehtësisht të aksesueshëm, shishet dhe kanaçet plastike mbledhen nga kazanët nga palët e treta përpara se koshi të zbrazet nga autoritetet vendore. Plastika e ngurtë dhe e dendur është shumë më e lehtë të mbledhet veçmas nga sektori informal dhe më pas, të ndahet sipas llojit të polimerit dhe ngjyra, nga ana e kompanive të riciklimit.

Mbetjet e mbetura, duke përfshirë shishet e qelqit dhe paketat Tetra, shkojnë në landfill ose digjen jozyrtarisht nga mbledhësit e mbetjeve. Përveç kësaj, nuk ka një sistem të dedikuar

grumbullimi për paketimet e lehta, si p.sh. fletë plastike ose gota plastike. Në fakt, filmat plastikë janë jashtë interesit të kompanive të riciklimit pasi është më e vështirë t'i grumbullosh ato veçmas. Ato kanë tendencën të ruajnë lagështinë dhe shkaktojnë ndotje shumë më tepër se llojet e tjera të plastikës dhe mund të përzihen lehtësisht me produktet e llojeve të ndryshme gjatë procesit të riciklimit, duke shkaktuar kontaminim të fraksionit, ose ka të ngjarë të bllokohet në makinerinë e riciklimit, (duke bërë që makineria të kërkojë shumë më tepër mirëmbajtje). Zakonisht, këto vëllime përfundojnë duke u asgjësuar në landfille.

Sikurse edhe nga përvojat e hasura në vendet e tjera në zhvillim, industria e riciklimit në Shqipëri ka qenë e përhapur gjatë dekadës së fundit. Ofruesit e shërbimeve të riciklimit kryesisht për plastikën janë të disponueshëm brenda vendit, megjithatë, cilësia e tyre, niveli dhe shtrirja e shërbimeve duhet të vlerësohet.

Gjendja aktuale e kontrollit të TBM të mbetjeve plastike

Një VKM për TBM, e cila transponon pjesërisht rregulloren 1013/2006/EC, është në fuqi që nga viti 2014. Dogana është institucioni që kontrollon çdo lëvizje nga Shqipëria në vendet e tjera të eksportit. Çdo sasi mbetjesh që autorizohet të eksportohet në një vend tjetër regjistrohet në doganë. Kompania e eksportit plotëson për çdo lëvizje, aneksin TBM.

Gjendja aktuale e ESM e mbetjeve plastike në vend

Referuar Menaxhimit të Shëndetshëm Mjedisor të mbetjeve plastike në vend, nuk është ndërmarrë asnjë iniciativë. Megjithatë, me përgatitjen e draftit të EPR, pritet të bëhen rregullimet specifike.

Referencat

Dokumenti i Politikës Strategjike të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve dhe Plani Kombëtar 2020-2035

Plani Kombëtar Sektorial për Menaxhimin e Mbetjeve të Ngurta 2018-2032

Ligji 10463/2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”

VKM 177/2012 “Për paketimin dhe mbetjet e paketimit”

Studimi “Evidentimi i potencialit të ekonomisë blu në Shqipëri”